

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Kulturell mångfald i förskolan

En kvalitativ studie av förskollärares uppfattningar och beskrivningar
av deras förhållningssätt till kulturell mångfald

KURS: *Examensarbete för förskollärare, 15 hp*

PROGRAM: *Förskolläraryrket*

FÖRFATTARE: *Jessica Cai, Zerina Huzejrović*

HANDLEDARE: *Anders Svensson*

EXAMINATOR: *Carin Falkner*

TERMIN: *VT 19*

SAMMANFATTNING

Jessica Cai, Zerina Huzejrovic

Kulturell mångfald i förskolan - En kvalitativ studie om förskollärares uppfattningar och beskrivningar av deras förhållningssätt till kulturell mångfald

Cultural diversity in preschool – A qualitative study on preschool teachers' perceptions and descriptions of their approaches to cultural diversity

Antal sidor: 31

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare uppfattar och beskriver sitt förhållningssätt till förskolans uppdrag kring kulturell mångfald och på vilket sätt förskollärare säger sig främja barns förståelse av kulturella olikheter. Samtidigt är vår intention att få inblick i hur variationen i barns kulturella bakgrunder som finns i olika förskolor påverkar förskollärares förhållningssätt till kulturell mångfald. Studien har gjorts på tre olika förskolor och utgått från frågeställningarna: hur uppfattar förskollärare uppdraget om och värdet av kulturell mångfald i utbildningen, på vilket sätt säger sig förskollärare praktisera uppdraget samt vilka utmaningar påträffar de i mötet med människors olika kulturer? Studien synliggör likheter och olikheter i förskollärarnas förhållnings- och reflektionssätt kring kulturell mångfald. I studien har det tillämpats en kvalitativ forskningsmetod i form av semistrukturerad fokusgruppintervju. Studien har sin teoretiska utgångspunkt i Stiers teoretiska perspektiv om förskollärares olika förhållningssätt till mångfald.

I resultatet framkommer förskollärarnas utsagor om kulturell mångfald utifrån barnens hemkulturer, den gemensamma värdegrunden, den svenska kulturen men främst utifrån barnens kulturella bakgrund som innefattar olika språk och etniciteter. Resultatet visar att diskussioner och reflektioner i förskolan kring uppdraget om kulturell mångfald har betydelse för hur förskollärare förstår uppdraget i utbildningen. Det visar sig även att variation i barns kulturella bakgrunder som finns i olika förskolor påverkar förskollärarnas arbets- och förhållningssätt.

Sökord: förskola, förskollärare, kulturell mångfald, interkulturellt, mångkulturellt

---

Postadress
Högskolan för lärande
och kommunikation (HLK)
Box 1026
551 11 JÖNKÖPING

Gatuadress
Gjuterigatan 5

Telefon
036-101000

Fax
036162585

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	3
<i>Problemställningar kring kulturell mångfald och interkulturalitet</i>	3
<i>Centrala begrepp</i>	4
Kultur och kulturell mångfald	4
Interkulturalitet	5
<i>Teoretiskt perspektiv</i>	5
<i>Förskollärares förhållningsätt till mångfald i förskolan</i>	5
<i>Tidigare forskning</i>	7
<i>Sammanfattning av tidigare forskning</i>	8
Metod	10
<i>Val av metod</i>	10
<i>Fokusgruppintervjuer</i>	10
<i>Urval</i>	11
Beskrivning av förskolorna och deltagarna	12
<i>Genomförande</i>	12
<i>Databearbetning och analysmetod</i>	13
<i>Etiska aspekter</i>	14
<i>Tillförlitlighet</i>	15
Resultat och analys	16
<i>Förskollärarnas förståelse av uppdraget om arbetet med kulturell mångfald</i>	16
<i>Förskollärarnas beskrivningar av förhållningsätt kring uppdraget om kulturell mångfald</i>	19
Förskollärarnas reflektionssätt.....	19
Förskollärarnas arbetssätt.....	20
I möte med olika språk.....	22
Utmaningar i möte med olika kulturer.....	23
Diskussion	26
<i>Resultatdiskussion</i>	26
<i>Metoddiskussion</i>	30
<i>Vidare forskning</i>	31
Referenser	32
Bilagor	35

Bilaga 1 - Intervjufrågor

Bilaga 2 - Transkriptionsnyckel

Bilaga 3 - Missivbrev

Bilaga 4 - Samtycketsblankett

Inledning

Globalisering och invandring i det svenska samhället medför en heterogen sammansättning av befolkningen med individernas olika etniciteter och annorlunda kulturer, olika sätt att vara och leva. Förskolan är en av de platser i samhället där individernas kulturella likheter, olikheter och värderingar möts, utvecklas och utformas. Förskolan är även barnens första utbildningsinstitution som ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på (SFS 2010:800). Enligt statistiska centralbyrån (SCB, 2017) har nästan en fjärdedel av barnen i Sverige utländsk bakgrund vilket påverkar den etniska, sociala och kulturella mångfalden i förskolan.

Läroplanerna för förskolan (Skolverket, 2010b & Skolverket, 2016) ger förskolan i uppdrag att lägga grunden för barnets livslånga lärande och att tillsammans med barnets vårdnadshavare främja barnets utveckling till ansvarskännande samhällsmedborgare. Läroplanerna betonar värdet av kulturell mångfald som en del av förskolans värdegrund och uppdrag och enligt läroplanerna kan förskolan stödja barnens förståelse för ett internationellt samhälle och värdet av kulturell mångfald. Trots de skrivna intentionerna i läroplanerna har det visat sig att arbetet med kulturell mångfald i förskolan är begränsat och bristfälligt (Skolverket, 2010a).

Sättet som förskolans uppdrag definieras på i läroplanen har varit en bidragande faktor till olika tolkningar av uppdraget kring förskolans arbete med kulturell mångfald. Förskolans föregående läroplan (Skolverket, 2016) beskriver förskolan som en social och kulturell mötesplats som kan stärka barnens förmåga att leva med och förstå de värden som ligger till grund för kulturell mångfald. "Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kulturer ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar" (a.a.s.6). Ovanstående stycke kan tolkas som att förskolan är en mötesplats där olika kulturer kan mötas och som kan stärka barnens förmåga att förstå innebörden av kulturell mångfaldmuleringen framstår inte som ett tydligt uppdrag där förskolan måste arbeta aktivt med arbetet kring kulturell mångfald. Det framkommer inte heller att förskolan ska medverka kring barnets förståelse för eller förmedling av mångkulturella värden.

I den nya läroplanen (Skolverket, 2018) har uppdraget kring kulturell mångfald förtydligats. Där står det att:

Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald. Kännedom om olika levnadsförhållanden och kulturer kan bidra till att utveckla en förmåga att förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar (Skolverket, 2018, s.5–6).

Läroplanens formulering (a.a. s.5) att förskolan “ska främja barnens förståelse” tydliggör att förskolan måste arbeta med uppdraget i verksamheten och att arbete med kulturell mångfald inkluderar ALLA barn i förskolan. I förskolans läroplan (ibid.) betonas det att utbildningen ska belysa öppenhet och respekt för människors olika levnadssätt liksom vikten av att olika kulturer synliggörs i utbildningen. Det handlar om att öka förståelsen för kulturella olikheter och skapa ett förhållningssätt som bemöter mångfald med nyfikenhet och positiva attityder. Skolverket (2010a) betonar att kunskap och lärande om kulturell mångfald är av stor betydelse för alla barn oavsett vilken kultur det enskilda barnet är bärare av.

Våra erfarenheter från tidigare möten med förskolan är att arbetet med kulturell mångfald inte synliggörs i verksamheten och därför anser vi att det finns behov av en större diskussion och reflektion kring förskolans förhållningssätt till arbetet med kulturell mångfald. Av den anledningen har vi i denna studie valt att undersöka förskollärares uppfattningar om kulturell mångfald och deras förhållningssätt till arbete med kulturell mångfald i verksamheten. Samtidigt är vår intention att denna studie ska bidra till större intresse och förståelse för uppdraget kring kulturell mångfald i förskolans utbildning.

För oss blivande förskollärare är det av stor betydelse att vi förstår innebörden av förskolans uppdrag, att vi tolkar styrdokument rätt och har ett förhållningssätt som ger alla barn förutsättningar att kunna leva med och förstå de kulturella olikheter som det internationella samhället innefattar. Därför anser vi att ämnet kulturell mångfald är relevant och viktigt att diskutera och skriva om.

Bakgrund

Ahrne & Svensson (2015) anser att teorier som forskare använder sig av i studier som berör samhället kan bestå av problemställningar, begrepp och perspektiv. Denna studien har utgått från problemställningar kring kulturell mångfald och förskollärares förhållningssätt i förskolan. Vi använder oss av Stiers teoretiska perspektiv som handlar om förskollärares olika förhållningssätt till mångfald i förskolan och begreppen: kultur, mångfald, kulturell mångfald och interkulturalitet.

Problemställningar kring kulturell mångfald och interkulturalitet

I samband med att invandringen till Sverige har ökat sedan andra världskriget har den etniska, sociala och kulturella mångfalden i samhället förändrats. Den förändringen har fört med sig samhällets olika syn på invandrare och diskussioner kring invandrarnas levnadsvillkor. I början på 1970-talet debatterades synsättet att de som invandrar skulle bli svenskar och assimileras i det svenska samhället så fort som möjligt. Detta ledde till att riksdagen antog en proposition 1975 med klart avstånd från det synsättet och med förklaringen att invandrarnas kulturella och språkliga bakgrunder skulle erkännas och främjas. Propositionen lade grunden för Sveriges invandringspolitik och ett multikulturellt samhälle (Olausson, 2012).

Begreppet interkulturell undervisning nämns i ett riksdagsbeslut redan under 1980-talet med beskrivningen att interkulturellt lärande ska gälla alla barn i utbildningssystemet.

Undervisningsprogram, material och situationer bör i ökande omfattning utformas så att de på ett dynamiskt sätt integrerar invandrarnas kulturella bidrag (...). Det räcker inte med åtgärder i skolan som endast riktar sig till invandrare och minoriteter. Den interkulturella undervisningen angår alla. (SOU 1983:57, s.22).

Förskolans första läroplan, Lpfö 1998 har sitt ursprung i Barnomsorgs utredning (SOU 1997:157) som påvisar att Sverige är ett mångkulturellt samhälle. Syftet med utredningen var att ändra synen på mångkulturalitet och dåvarande invandrapolitik till integrationspolitik. För pedagoger i förskolan innebar det ett nytt arbetssätt utifrån aspekten att individernas etniska, sociala och kulturella olikheter är en tillgång i samhället. Det betonades att kulturella olikheter och likheter öppnar nya möjligheter och att en ömsesidig respekt är en förutsättning för att ett mångkulturellt samhälle ska kunna fungera. Samtidigt påpekades det att pedagogernas svårighet att hantera kulturella olikheter i barngruppen och oförmåga att förstå innebörden av kulturell mångfald kunde leda till att pedagogerna väljer att tona ner kulturella olikheter. Det beskrevs som problematiskt då osynliggörande av kulturella olikheter kunde ifrågasätta mångfaldsvärdet. Ett antal år senare skrev Skolverkets allmänna råd att ”interkulturellt förhållningssätt (...) bör genomsyra alla förskolor, oavsett om där finns barn med rötter i andra länder än Sverige eller ej” (Skolverket 2005, s.5).

Även om det har gått över 30 år sedan begreppet interkulturell undervisning introducerades i svenskt utbildningssystem har ett ömsesidigt lärande inte blivit en angelägenhet för alla barn än. Förskolans arbetssätt kring kulturell mångfald har problematiserats utifrån förskolans normaliseringspraktik som utmynnar i att fostra och förändra kulturella olikheter mot majoritetskultur och normer (Skolverket, 2010a). Samtidigt betonar Lahdenperä (2011) att mångkulturell utbildning bör omfatta alla etniciteter och kulturer i samhället, därmed även majoritetsfolket.

Centrala begrepp

Kultur och kulturell mångfald

Enligt Lahdenperä (2004) omfattar begreppet kultur olika sätt att tänka och göra saker, sätt att organisera liv, familjära och etniska värderingar. Bozarlan (2010) anser att kultur inte enbart skiljer sig mellan olika länder utan menar att även en svensk familj som har flyttat från landsbygden till storstaden kan känna sig som främlingar i sin nya miljö och otrygga i den nya kulturen som råder i storstaden.

Kulturell mångfald är ett återkommande begrepp. Enligt Lunneblad (2006) avser kulturell mångfald olika etnicitet, religioner och språk. Begreppet kulturell mångfald benämns ofta i situationer där flera olika kulturer finns, men existensen av kulturell mångfald innebär inte med självklarhet att det sker kommunikation eller interaktion mellan kulturerna. Kulturell mångfald poängteras vara kärnan för hållbar utveckling i Unescos mångfaldskonvention. Sverige är ett av de första länderna som har anslutit sig till och ratificerat konventionen, vars syfte är att skydda och främja mångfalden av kulturyttringar. Konventionen klargör att kulturell mångfald är nödvändig för den hållbara utvecklingen och den anses vara en stor tillgång för samhället och för kommande generationer (Svenska Unescorådet, 2015). I litteraturen som är kopplad till ämnets tidigare forskning benämns kulturell mångfald även med orden: mångkultur och mångkulturalitet. Vi anser att de begreppen är synonyma. Där begreppen nämns har vi valt att göra det av anledningen att vissa författare som vi refererar till har använt sig av de begreppen. Mångkulturalitet kan innefatta att flera kulturer lever nära varandra utan markant samverkan men det kan också vara en grundläggande möjlighet för ett interkulturellt arbetssätt (Lunneblad, 2018). Författaren kopplar begreppet mångkulturalitet mest till kritiska aspekter av förskolans arbete och förhållningssätt i samband med hur läroplanen tolkas då arbete med mångkulturalitet inte inkluderar hela barngruppen. Enligt författaren framträder inte begreppet mångkulturalitet som ett samtalsämne som pedagogerna lyfter upp vid verksamhetens planerade träffar utan det visar sig att mångkulturalitet diskuteras nästan enbart i samband med samtal om det individuella barnets

utveckling. Utifrån denna kritik finns det strävan att åstadkomma handlingsprocesser som berikar och utvecklar mångkulturalitet till interkulturalitet (ibid).

För att åstadkomma en förståelse för värdet av mångfald i förskolan lyfter Farrell och Pramling Samuelssons (2018) fram familjemässiga, ekonomiska, språkliga och kulturella skillnader som grundläggande element. Författarna belyser att medvetenhet om och respekt för mångfalden främjar barns förståelse för olikheter och därmed grundläggs värderingar och livserfarenheter hos barnen redan i tidig ålder. Även Dahlberg, Moss och Pence (2014) belyser positiva effekter av mångfalden och ser olikheter som en resurs och tillgång i samhället. Samtidigt menar författarna att förutsättningen för att olikheter ska nyttjas som resurser och tillgång samt att mångfald ska behandlas som en aspekt av mer betydande värde behövs det en kollektiv process där dialog och reflektion är signifikant och nödvändigt.

Interkulturalitet

Ordet "inter" betyder växelverkan (Lahdenperä, 2004). Interkulturalitet beskrivs av författaren som en gränsöverskridande interaktionsprocess med ömsesidig kontakt mellan personer som har olika kulturella bakgrunder eller olika etniska kulturer samt olika sätt att vara och leva. Författaren lyfter upp värdet av individernas ömsesidiga respekt mot varandra, ett förhållningssätt utifrån tolerans, jämlikhet och strävan efter social rättvisa. I det interkulturella mötet interagerar individer med varandra, samverkar i gemenskapen och berikar varandra. De värderingarna förekommer ofta som mål för ett interkulturellt förhållningssätt i barns uppfostran och utbildning.

Enligt Lorentz och Bergstedt (2016) omfattar begreppet interkulturalitet kulturmöten, mångkultur, olikheter och likheter mellan kulturer. De beskriver att interkulturalitet utvecklar ett förhållningssätt som inkluderar ömsesidig nyfikenhet och ökad förståelse för både egna och andras tankesätt, kunskapssyn, värdegrunder, livsformer och maktbefogenheter.

Teoretiskt perspektiv

I studien har vi använt oss av Stiers teoretiska perspektiv som handlar om pedagogers olika sätt att förhålla sig till mångfald i förskolan. Det teoretiska perspektivet är forskarens sammanställning av olika förhållningssätt till kulturell mångfald i utbildningssystemet vilket har sin grund i forskarens egna och gemensamma forskningar i ämnet (Stier, 2017).

Förskollärares förhållningssätt till mångfald i förskolan

I det teoretiska perspektivet beskriver Stier tre olika delaspekter av förskolepersonals förhållningssätt: *kulturförståelse*, *reflektionssätt* och *interaktionssätt*. Utifrån skillnader i dessa tre delaspekter beskriver han fyra olika förhållningssätt: *instrumentellt mångkulturellt*, *medvetet mångkulturellt*, *interkulturellt* och *transkulturellt* förhållningssätt. Delaspekterna kan ses som

sammanlänkade delar av olika förhållningssätt medan förhållningssätten handlar om hur pedagoger agerar i förskolans verksamhet (ibid.). Delaspekterna beskriver författaren enligt följande: *Kulturförståelse* belyser pedagogernas synsätt på innebörden av mångfald och effekten av pedagogernas ställningstagande i förskoleverksamhetens vardagliga möten. Det finns många aspekter av hur kulturer kommer i uttryck liksom hur stabila eller föränderliga kulturer är. Pedagogernas sätt att reflektera över möten med kulturell mångfald, förståelse och funderingar kring sitt eget och omgivningens förhållningssätt till kulturell mångfald i förskolan beskriver pedagogens medvetna och kritiska *reflektionssätt*. *Interaktionssätt* handlar om pedagogernas sätt att bemöta, hantera och möjliggöra utbyte av kulturella fenomen. Utifrån interaktionssättet och pedagogens nyfikna attityd till kulturell mångfald kan kulturella olikheter ses som en positiv variation, uppmuntrande och gränsöverskridande tillgång för verksamheten. Men det kan även handla om pedagogernas försiktiga, distanserande och gränssättande hållning (Stier, 2017).

Stier beskriver pedagogernas fyra förhållningssätt enligt följande: *Instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt* grundar sig i föreställningar att de andra har kulturer som avviker från det förgivettagna normaliteten. I det förhållningssättet har pedagoger en kulturförståelse där de "andra" behöver hanteras och bemötas utifrån gruppstillhörighet. På det sättet blir interaktionen kulturaliserad medan en reflektion om innebörden av den egna kulturen uteblir (Stier, 2017). *Medvetet mångkulturellt förhållningssätt* beskriver att pedagoger inte ser kulturer som homogena utan som olika, svåravgränsade och komplexa. Stier menar att i ett mångkulturellt förhållningssätt saknar pedagoger en kritisk och mer djupgående självreflektion och i vissa fall vill pedagoger inte förändra sitt eget tankesätt. Med det förhållningssättet menas det att pedagoger har en begränsad medvetenhet om att även de själva är både producent och produkt av någon kultur. Olikheter hanteras med väldig försiktighet och det finns viss tveksamhet i förhållningssättet (Stier, 2017). Att se kulturer som produkter av förhandling och socialt samspel är grunden för det *interkulturella förhållningssättet*. Ett sådant förhållningssätt kräver att pedagoger har en själv-reflexiv och kritisk hållning till sina referensramar samt en öppenhet och vilja att undersöka kulturer med ett interaktionssätt. Det innebär även en medvetenhet om möjliga konflikter, utvecklingsmöjligheter och förmågan att ifrågasätta gränser såsom önskemål och krav med anknytning till kultur, religion, etnicitet eller personliga önskemål. Fokus ligger inte endast på kulturskillnader mellan människor och kulturer, utan även på möjlighet att dra nytta av det allmänmänskliga och unika hos varje individ (Stier, 2017). *Ett transkulturellt förhållningssätt* vilar på hypotesen att samhället har mer att vinna än förlora på sin mångfald. På grund av detta ska förskolan erbjuda alla barn kulturella gränsöverskridanden. Ambitionen är att främja transkulturella identiteter hos alla barn. Av

pedagoger krävs förståelsen av sig själv som varande kulturprodukt och kulturproducent samt kunskap om och hur det kan användas i förskolan. Interaktionssättet handlar om att aktivt och systematiskt hjälpa barnen att lära varandras kulturer, normer, språk, traditioner och värderingar (Stier, 2017).

Tidigare forskning

I detta avsnitt tar vi upp några exempel på tidigare forskning som är relevanta för studien.

Lunneblad (2006) har gjort en studie om pedagogernas förhållningssätt till kulturell mångfald i barngruppen och de möjligheter som barnen ges att förstå sig själva i det mångkulturella samhället. Studien pågick under 18 månader på en förskola i ett multietniskt område. Forskaren följde pedagogerna på två förskoleavdelningar i deras planering, genomförande och utvärdering av arbetet med kulturell mångfald. Studien visar att förskolans personal har svårt att realisera uppdraget kring kulturell mångfald. Lunneblad beskriver hur pedagogerna i en strävan att behandla alla lika undviker att tala om olikheter och istället väljer att lyfta fram det som barngruppen har gemensamt. Forskaren i studien lyfter upp vikten av att synliggöra kulturella skillnader. Resultatet visar hur målsättningen att arbeta med den kulturella mångfalden beskrivs som en målsättning endast för invandrabarnen istället för "alla barns hemkulturer", likaså hur mångfalden osynliggörs genom pedagogernas sätt att inte belysa den kulturella mångfalden i barngruppen.

Tryggvason, Sandström och Stier (2012) har i sin studie använt sig av forskningscirkel där 24 förskollärare deltog. Studien handlar om förskollärares försök att öka barngruppens och sin egen förståelse för olika kulturer och den beskriver hur förskollärare bemöter olika kulturella bakgrunder. Det framkommer att förskollärares medvetenhet om egna attityder och värderingar har betydelse för hur olika kulturer och kulturkrockar bemöts, hanteras och tolkas. Studiens resultat visar att den svenska förskolan i allmänhet inte är mångkulturalistisk, därför att den inte uppmuntrar kulturella och etniska gruppidentiteter utan främst respekterar den enskilda individens identitet. Författarna belyser att bemötande av kulturell mångfald i förskolan handlar om att diskutera och lära sig om andra kulturer och om att förstå sin egen kultur och sig själv som en integrerad del i mötet med andra människor. Studien visar även att mångfalden i förskolan blir osynlig och när den synliggörs kopplas den ofta till det som anses vara normalt och vanligt utifrån de normer som finns i verksamheten. Ett exempel skulle kunna vara hur förskolepersonal lyfter det svenska språket som den gemensamma nämnaren utan att synliggöra den språkliga mångfalden som finns i en barngrupp.

Löfdahl och Hägglund (2014) har studerat hur mångfald kan förstås och bemötas i förskolegrupper. De använde sig av etnografiska studier som genomfördes i två förskolor under

nästan två år. Den ena studien är gjord på förskolan där barn till största del har etniskt svensk bakgrund och den andra studien genomfördes på en mångkulturell förskola. Med analyserna av dessa studier påstår författarna att mångfald och likvärdighet i förskolans vardag inte enbart hanteras av pedagogernas sätt att förmedla värdet av kulturell mångfald utan även av barnens kamratkulturer. Det handlar om att barnen i sina gemensamma aktiviteter skapar och upprätthåller normer och värdesystem som är nära och starkt knutna till vardagsinteraktion i kamratkulturerna. Exempelvis genom att leka på andra barns villkor kan barnen skapa relationer och lära sig om andra barns kulturer och värde. Studien visar att olikheter som etnicitet, ålder och kön kan nyttjas av barnen och kan leda till det enskilda barnets tillhörighet eller utanförskap i barngruppen (ibid).

Stier och Sandström (2017) har i sin rapport analyserat och problematiserat pedagogers förhållningssätt till kulturell mångfald utifrån ett interkulturellt perspektiv. Studien har genomförts i mångkulturella förskolor och i studien ingick pedagogernas interna utbildningar kring kulturell mångfald. Utbildningar skulle bidra till att utveckla förskolornas verksamhet. Utifrån pedagogernas utvärdering av utbildningen, fokusgruppsamtal och utsagor om hur deras arbets- och förhållningssätt till mångfald i verksamheten förändrats kom forskarna fram till att utbildningen har gett pedagogerna större medvetenhet och förståelse för innebörden och värdet av kulturell mångfald. Studien visar att pedagogerna lyfter upp vikten av mötet med det som är olikt ens eget för att kunna förstå och arbeta interkulturellt men även hur komplexa möten kan vara.

Utifrån en empirisk studie i flera norska förskolor beskriver Vik (2018) hur kulturell mångfald i förskolan upplevts problematiskt av pedagogerna. Det framkommer att barn som har en annan kulturell bakgrund bemöts utifrån bristperspektiv och kategoriseras efter barnets hemspråk och etnicitet och oftast i negativ kontext. Bristperspektivet innebär att pedagoger utgår från tanken att de barnen saknar majoritetsspråk och kulturell kompetens. Detta förhållningssätt leder till att barnen blir mer passiva och uteslutande än inkluderande i verksamheten. Författaren lyfter upp påföljder av hur barn med kulturella olikheter bemöts i förskolan och menar att synliggörande av kulturella olikheter skulle bidra till att olikheterna bemöts som normala och inte avvikande.

Sammanfattning av tidigare forskning

Forskningen som vi tagit del av är gjord mellan år 2006 och år 2018 i Sverige och Norge. Den visar att pedagoger i förskolan upplever komplexitet i sitt arbete med kulturell mångfald i verksamheten, svårighet att synliggöra mångfald och öka integrationen i förskolan (Lunneblad 2006, Löfdahl & Hägglund, 2014, Tryggvason, Sandström & Stier, 2012, Stier & Sandström, 2017 & Vik, 2018).

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare beskriver att de förhåller sig till förskolans uppdrag kring kulturell mångfald och på vilket sätt förskollärare säger sig främja barns förståelse av kulturella olikheter. Samtidigt är vår intention att få insikt i hur kulturell mångfald på olika förskolor påverkar förskollärarnas förhållningsätt till densamma.

Studiens frågeställningar är följande:

- Hur uppfattar förskollärare uppdraget om och värdet av kulturell mångfald i utbildningen?
- På vilket sätt säger sig förskollärare praktisera uppdraget att stärka och främja barns förmågor att leva med och förstå värdet som ligger i en kulturell mångfald särskilt när det gäller kulturella olikheter?
- Vilka utmaningar påträffar förskollärare i möte med olika kulturer?

Metod

I detta kapitel redogörs för studiens metod och hur studiens datainsamling genomfördes. Vidare beskrivs de deltagande förskolorna, respondenterna samt studiens analysmetod. Därefter ges en redogörelse för de etiska aspekterna och studiens tillförlitlighet.

Val av metod

Med utgångspunkt i studiens syfte och frågeställningar har vi valt att använda en kvalitativ forskningsmetod baserad på semistrukturerade fokusgruppintervjuer. Denscombe (2009) beskriver skillnader mellan kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder. Det som främst skiljer kvantitativa och kvalitativa metoder åt är datainsamlingen, analys av data och forskarens roll i arbetet. Kvantitativa metoder går inte så djupt i forskningsämnet såsom kvalitativa metoder gör utan metoderna inriktar sig på siffror, att räkna och kategorisera saker för att få fram statistik och beräkningar medan kvalitativa metoder beskriver respondenters uppfattningar och förståelse samt den sociala interaktionen, vilket passade denna studie. Enligt Ahrne och Svensson (2015) kan forskaren genom en kvalitativ forskningsmetod ta reda på hur människor upplever och förhåller sig till olika fenomen. Vi har valt att använda oss av semistrukturerad intervjuform med viss standardisering vilket innebär en uppsättning av frågor, men att ordningsföljden på frågorna kan variera beroende på hur deltagarnas diskussioner utvecklas. Intervjufrågorna hade en öppen form vilket anses vara fördelaktigt då respondenterna får större frihet att beskriva och förklara sina erfarenheter (ibid.). Intervjuformen ger forskaren möjlighet att ställa följdfrågor för att komma in på djupet av ämnet och få fylligare svar på studiens frågeställningar (Christoffersen & Johannessen, 2015) vilket fanns i åtanke när intervjufrågor formulerades.

Fokusgruppintervjuer

Den forskningstekniken som valdes för datainsamlingen är fokusgruppintervju. Studiens syfte med fokusgruppsintervju är att få förståelse för gruppens gemensamma erfarenheter och uppfattningar kring ämnet kulturell mångfald i förskolan vilket är ett gemensamt och bekant ämne för alla gruppers deltagare. Till skillnad från gruppintervjuer där forskaren styr in intervjun och kommunicerar med deltagarna som enskilda individer interagerar deltagare i fokusgruppintervjuer med varandra med stöd av forskarens introducering av fokusämnet, stimuli material, uppmuntran till diskussion och alla deltagares medverkan (Denscombe, 2009).

Ahrne och Svensson (2015) och Wibeck (2010) beskriver fokusgruppintervjuer som en lämplig metod när forskaren vill utforska hur människor tänker och talar om ett ämne samt vill ta reda på bakgrunden till deras tankesätt. Metoden ger möjlighet att få fram förståelse och uppfattningar av

det givna ämnet. Genom interaktion, argumentation och resonemang utmanas gruppdeltagarnas samverkan. Den sociala interaktionen mellan deltagarna ger en kollektiv bild av hur förskollärare uppfattar, förhåller sig till och diskuterar kring det gemensamma uppdraget, samt besvarar frågeställningar om förskollärarnas uppfattningar och förhållningssätt till studiens ämne. Deltagarnas erfarenheter av arbets- och förhållningssätt reproducerar ny kunskap och ger en närmare bild av hur det är i verkligheten. Det som främst utmärker fokusgruppmetoden i jämförelse med enskilda intervjuer och gruppintervjuer är deltagarnas gemensamma och delade erfarenheter av valt ämne, interaktion med varandra och den maktposition som deltagarna har. Metoden flyttar makt från forskaren till deltagarna eftersom det är gruppens interaktion, diskussion och ämnet som är i fokus. Genom interaktion uttrycker deltagare sina perspektiv på ämnet men samtidigt upptäcker de och påverkar varandra genom argumentation och erfarenhetsberättelser vilket skapar nya tänkesätt (ibid.). Ahrne och Svensson (2015) beskriver en svaghet med fokusgruppintervjun utifrån aspekten att det finns risk att någon känner obehag att tala fritt ifall det finns bekanta i gruppen. Likaså att det finns risk att vissa personer blir mer dominanta än andra och att blyga personer inte träder fram så som de annars skulle gjort vid enskilda intervjuer då intervjufrågor ställs direkt till enskild person.

Urval

Urvalet att ha 3–4 respondenter i fokusgrupperna och att intervjutidslängden skulle vara cirka 50 minuter gjordes med hänsyn till att alla respondenter skulle få möjlighet att komma till tals och fördjupa sina uttalanden. Enligt Denscombe (2009) används det ofta tre till fyra deltagare i fokusgruppintervjuer i mindre omfattande forskning. Att intervjua förskollärare var ett stratifierat urval av förskolans personal eftersom förskollärare är homogena i bemärkelse att de tillhör samma yrke och har samma styrdokument att förhålla sig till (ibid.). Enligt Christoferssen och Johannessen (2015) behövs det inte lika många respondenter som det skulle göra ifall respondenterna var olika varandra utifrån bestämda kriterier. Valet av att intervjua förskollärare grundas i att de har en yrkesprofession som innebär att de har teoretiska och praktiska kunskaper om verksamheten och att de därmed kan tillföra värdefull kunskap till forskningsämnet. Vi tycker även att den teoretiska kunskapen har betydelse för hur förskollärare tänker och praktiserar sina uppdrag. Vi har valt att genomföra tre fokusgruppintervjuer på tre förskolor i tre kommuner där andelen barn med andra kulturella etniciteter än svenska är olika stor. Det medvetna urvalet gjordes i syfte att påvisa eventuell variation av förskollärarens arbets- och förhållningssätt till arbetet med kulturell mångfald beroende på hur stor mångfalden är i barngruppen.

Beskrivning av förskolorna och deltagarna

Totalt deltog nio förskollärare i fokusgruppintervjuerna. Både förskolornas och förskollärarnas namn i studien är fingerade. Vi har bitt förskollärarna att presentera den förskolan och barngrupp där de arbetar. De har använt sig av olika begrepp för att presentera barnens kulturella bakgrund, därav skillnaden i barngruppens beskrivningar med ord etniciteter, nationaliteter och språk.

Förskolan Litenmix: Förskolan är en traditionell kommunal förskola i ett flerkulturellt område i en liten kommun. Det är fyra förskollärare som har deltagit i fokusgruppintervjun. Förskollärarna är från två avdelningar och arbetar med barngrupper i åldrarna tre till sex år. På avdelningarna finns det barn med sammanlagt fem olika etniciteter.

Förskolan Mellanmix: Förskolan är en mångkulturell förskola i en mellanstor kommun och enligt förskollärarna arbetar förskolan med en flexibel och tydlig pedagogik. I fokusgruppintervjun har tre förskollärare från två avdelningar deltagit. Två deltagare är från samma avdelning och arbetar med barngruppen i åldrarna tre till sex år. Den tredje förskolläraren är från en annan avdelning där barngruppens ålder är ett till tre år. Barngrupperna består av minst sju nationaliteter och mer än sju språk talas av barnen. Två intervjudeltagare nämnde att de inspireras av Reggio Emilia pedagogiken och försöker utforma de pedagogiska miljöerna utifrån den filosofin och barnsyn i största möjliga utsträckning.

Förskolan Helmix: Förskolan är en mottagningsförskola i ett mångkulturellt område i en stor kommun. Enligt förskollärarna går inga barn med svensk bakgrund på den förskolan utan enbart barn som är nykomna till Sverige och barn som är födda här men har annan kulturell bakgrund än svensk. Två förskollärare har deltagit i fokusgruppintervjun och de arbetar på två olika avdelningar. En förskollärare arbetar med barngruppen med ålder fyra till sex år och i den barngruppen talas det tolv olika språk. Den andra förskolläraren arbetar på avdelningen med barngruppens ålder ett till två och ett halvt år och i barngruppen talas det åtta olika språk.

Genomförande

Förberedelser och genomförande av fokusgruppintervjuer har gjorts med stöd av regelverk och etiska förhållningssätt beskrivna av Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014) och Vetenskapsrådet (2019). Förfrågan om deltagande till vår studie gjordes genom att vi frågade förskolechefer och förskollärare om de var intresserade och hade möjlighet att samordna och ställa upp på en gruppintervju. Till de respondenter som vi träffade fysiskt och frågade om deltagande i studien lämnade vi information om studien och missivbrevet fysiskt och till de som vi mailade förfrågan bifogade vi missivbrevet i mailet. Tillsammans med missivbrevet skickade vi några frågor till respondenterna som vi önskade att de besvarade skriftligt. Detta val gjordes för att spara

intervjutid. Frågorna handlade om respondenternas utbildning, tid i förskolans verksamhet samt om barngruppens etniciteter. Eftersom vår studie i huvudsak utgår från förskolans läroplan nämnde vi för deltagarna några dagar innan intervjun de stycken från läroplanerna som vår studie belyser. Vi valde att göra det av två anledningar. Dels för att några förskollärare efterfrågade fler detaljer kring studiens ämne, dels för att vi ansåg att respondenternas större inblick i studiens ämne kunde ge en djupare reflektion av deras eget tankesätt. Däremot valde vi att inte delge intervjufrågorna i förväg därför att respondenterna i detta fall skulle kunna förbereda sina svar och det fanns en risk att svaren blev det som respondenterna antog att vi ville höra.

Med tanke på att förskollärarna skulle känna sig bekväma med att presentera sina tankar och tala fritt om studiens ämne valde vi att genomföra intervjuerna på deras arbetsplatser. Fokusgruppdeltagarna delgavs information om hur intervjun skulle gå till, hur det inspelade materialen kommer att användas, information om konfidentialitet, om deltagarens rätt att avbryta sitt deltagande och medverka samt möjligheten att kunna ta del av studiens resultat. Till fokusgruppintervjuerna hade vi med oss samtyckesbrevet, intervjufrågor, fyra exemplar av två utdragna stycken från läroplanen som stimuli material, två mobiler, en penna och ett anteckningsblock. Fokusgruppdeltagarna fick läsa genom samtyckesbrevet och skriva på innan datainsamlingen påbörjades. Alla deltagare fick var sitt exemplar av samtyckesbrev. Samtliga fokusgruppintervjuer utgick från samma frågor och intervjuerna spelades in med två mobiler. Intervjufrågor var vårt stödmaterial i situationer när fokusgruppen inte själva initierade diskussioner som vi ansåg kunde besvara studiens frågeställningar. Med tanke på att förskollärarnas utsagor och interaktion under fokusgruppsamtalen skulle kunna beröra andra aspekter av ämnet än de som vi förväntat oss medverkade vi båda med underfrågor när vi ansåg att det var av intresse för vår studie. Vi resonerade även möjligheten att förskollärarnas interaktion kan väcka olika intresse och förståelse hos oss och av den anledning ansåg vi att våra eventuella underfrågor ska kunna ställas av oss båda. När vi båda medverkade kunde vi ställa underfrågor utifrån var och ens egen förståelse. Under fokusgruppsamtalet såg vi till att diskussionen i gruppen styrdes tillbaka till studiens syfte när den riskerade att komma in på något irrelevant tema. Exempelvis var hemspråksundervisning ett ämne som berördes eftersom det i förskolan är kopplat till barns olika etniciteter men det var inte ett relevant ämne för vår studie.

Databearbetning och analysmetod

Datainsamlingen grundar sig i förskollärarnas utsagor, diskussioner och interaktioner i fokusgruppintervjuer där fokus låg på ämnet kulturell mångfald i förskolan. De inspelade intervjuerna transkriberades delvis direkt efter intervjuerna av oss intervjuare tillsammans och delvis dagen efter på var sitt håll genom att dela upp inspelningen. Vi använde en enklare variant

av transkriptionsnyckel [se bilaga 2] och transkriberade intervjuerna i sin helhet för att vi själva skulle kunna utläsa detaljer som kunde ha betydelse för studien. När vi däremot har citerat respondenternas utsagor i denna rapport har vi uppsnyggt vissa talspråksuttryck som “mm”, “juu” och utelämnat ord som vi uppfattade inte hade betydelse eller ansågs vara oetiska att använda. Enligt Stukat (2011) ska den tolkningen som är relevant för studien återges i citat men om den inte är signifikant är det lämpligare med läsvänlig skrift. Av den anledningen visas talspråksdelar som är viktiga för tolkning såsom tvekan, ordbetoning och skratt i sin helhet.

Efter att vi läst och lyssnat igenom datamaterialet från fokusgruppintervjuerna flertalet gånger gjorde vi en tematiserad analys vilket innebär att vi kategoriserade väsentligt innehåll i relation till frågeställningarna. Sedan letade vi efter återkommande teman och markerade dess innehåll med en färg för varje tema. Därefter överfördes utsagor från varje enskilt tema in i ett dokument där varje tema sorterades i en egen kolumn och i relation till olika förskolor. Sorteringen gav oss en övergripande bild och ordning som vi sedan analyserade. Enligt Denscombe (2009) ska analys av datainnehållet brytas ner i mindre delar och forskare måste ha en föreställning om innehållets kategorier. Eftersom vi kategoriserade datamaterial i relation till studiens syfte och frågeställningar benämnde vi kategorierna som: förskollärarnas förståelse av uppdraget om arbetet med kulturell mångfald och förskollärarnas beskrivningar av förhållningssätt kring uppdraget om kulturell mångfald. De kategorierna analyserades i förhållande till Stiers teoretiska perspektiv om förskollärarnas olika förhållningssätt: instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt, medvetet mångkulturellt förhållningssätt, interkulturellt, transkulturellt och utifrån delaspekter: kulturförståelse, reflektionssätt och interaktionssätt (Stier, 2017). Nämnda förhållningssätten och delaspekter finns beskrivna under kapitlet bakgrund. Kategorin förskollärarnas beskrivningar av förhållningssätt kring uppdraget om kulturell mångfald presenteras med fyra teman: förskollärarnas reflektionssätt, förskollärarnas arbetssätt, i mötet med olika språk och utmaningar i mötet med olika kulturer.

Etiska aspekter

Vi har följt informationskravet (Christoffersen & Johannessen, 2015 och Vetenskapsrådet, 2019) om att informera alla deltagare om forskningssyfte, samtyckeskravet att deltagarna har rätt att själva bestämma över sin medverkan, konfidentialitetskravet, att inga obehöriga kommer att ta del av personuppgifter, samt nyttjandekravet vilket innebär att deras identitet inte kommer att kunna avslöjas och att det insamlade materialet endast kommer att användas i denna studies syfte. Genom att följa upp den tilldelade information som respondenterna har tagit del av, ansvarstagande som finns skrivna i missivbrevet (se bilaga 3) och samtyckesbrevet (se bilaga 4) anser vi att etiska principer och ställningstaganden uppfylls.

Tillförlitlighet

Studien belyste deltagarnas interaktion och aspekter av olika uppfattningar av ämnet kulturell mångfald. Ahrne och Svensson (2015) lyfter upp vikten av att fokusgruppintervjun transkriberas ordagrant för en mer korrekt analys. Med detta i åtanke transkriberade vi noggrant alla uttryck och all interaktion. Det är respondenternas interaktion, kroppsspråk, skratt, suckar, tveksamma svar, dilemman, försiktighet med ordval och osäkerhet i sina uttalanden som har betydelse för hur vi tolkade och förstod deras förhållningssätt kring diskussionens ämne (ibid.).

Enligt Bryman (2018) består studiens tillförlitlighet av fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering. *Trovärdighet* innebär att resultat av vår studie har uppkommit enligt bestämda regler inom forskning och att de som deltagit i fokusgruppintervjuerna kommer att få ta del av studien vilket vi har nämnt i avsnittet etiska aspekter. *Överförbarhet* handlar om att deltagare i en liten grupp utifrån en gemensam aspekt behandlar den sociala verkligheten djupgående. I denna studie är det förskollärarens gemensamma erfarenheter, diskussioner och sätt att förhålla sig till kulturell mångfald som utgör grunden för studien. *Pålitlighet* innefattar forskarens granskande redogörelse av studiens process inkluderande forskningsfrågor, val av respondenter, intervjuutskrift/ transkriberad data, dataanalys och annat som behandlats under den processen. *Konfirmering* handlar om risk för forskarens inflytande på utsagor vid fokusgruppintervjuer. I vår studie har vi ansträngt oss för att separera och avgränsa våra värderingars inflytande samt att vara objektiva under datainsamlingen och analysarbetet. Samtidigt är vi medvetna om att det som vi skriver fram i denna studie är en version av sanningen och inte en exakt bild av verkligheten. Vi har valt att endast använda oss av metoden fokusgruppintervjuer eftersom syftet med studien är att undersöka förskollärarnas förståelse, förhållningssätt, tolkningar och reflektioner kring kulturell mångfald.

I och med att analysen av utsagor från tre fokusgruppintervjuer visade olika förhållningssätt till studieämnet ansåg vi att vi har tillräckligt mycket relevant material och att vi har uppnått viss mättnad. Ahrne och Svensson (2015) påstår att varvning mellan intervjuer och analys kan visa om mättnad är uppnådd vilket var en riktlinje för denna studie.

Resultat och analys

I detta kapitel presenteras resultatet utifrån studies syfte och frågeställningar: förskollärarnas uppfattningar av värdet av kulturell mångfald, sätt att praktisera uppdraget och utmaningar som förskollärare påträffar i möte med olika kulturer. För att besvara studiens frågeställningar presenteras resultatet under de tidigare nämnda kategorierna: förskollärarnas förståelse av uppdraget om arbetet med kulturell mångfald och förskollärarnas beskrivningar av förhållningssätt kring uppdraget om kulturell mångfald. Data från de gemensamma diskussionerna i fokusgruppintervjuer innefattar deltagarnas kollektiva förståelse och utsagor och resultat av de presenteras i sitt sammanhang. Empirin analyseras utifrån Stiers teoretiska perspektiv (Stier, 2017) det vill säga de fyra förhållningssätten: instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt, medvetet mångkulturellt förhållningssätt, interkulturellt förhållningssätt samt de centrala begreppen som nämns i bakgrunden.

Förskollärarnas förståelse av uppdraget om arbetet med kulturell mångfald

I detta avsnitt redovisas förskollärarnas uppfattningar om hur de förstår sitt uppdrag kring kulturell mångfald vilket stärks med valda citat från fokusgruppintervjuerna.

På förskolan Litenmix uttrycker förskollärarna sin förståelse för begreppet kultur och mångfald med uttrycket att alla är olika och gör saker på olika sätt. De menar att det är viktigt att tänka på att varje barn har en egen kultur hemma. Att även om de kommer från samma land finns det olika kulturer hos varje familj men att det är viktigt att allas kulturer uppmärksammas. I diskussionen reflekterar förskollärarna över sina uppfattningar om uppdraget. Det framkommer att uppdraget kring kulturell mångfald upplevs svårt att förstå, tolka och genomföra. Det framkommer en osäkerhet i förhållningssättet till uppdraget:

Vi ska lägga GRUNDER för barns förståelse för olika kulturer och språk. Språk är en stor del också. Jag tycker inte att vi har tillräckligt kanske, utan vi behöver sätta oss i mer och ännu mer i den nya läroplanen [...] jag menar (...) hur uppmärksammar vi DET? Hur tänker ni (...) alltså det är ju JÄTTESVÅRT...Man kanske säger, vad heter det på DITT språk? Fast, sen läste jag att det kanske ska man inte fråga heller, för då blir det liksom lite särbehandling. Hur ska jag fråga då? Alltså, jag funderade mycket på det! Får då blir det liksom (...) jag vet inte. Eller hur gör ni? / Man slåss emellan det där och liksom (...) ska man visa det så tydligt? /Det är jättesvårt, vad är det de vill egentligen?

Förskollärarna diskuterar vad uppdraget går ut på och visar att de är intresserade av uppdraget men att de har svårt att hitta någon lämplig metod att uppmärksamma olika språk.

Vidare diskuteras uppdraget som: "vi ska främja barns förståelse och värdet av mångfald, jag menar mångfald behöver inte faktiskt vara om man är muslim eller kristen. Utan det kan ju vara väldigt mycket annat". Samtidigt utgår förskollärarna från förståelsen att barnen kommer till förskolan med sina hemkulturer och att i förskolan möter barnen den svenska kulturen. Vid flera tillfällen

uttrycker deltagarna att förskolan är en neutral plats med förklaringen att inget ursprung framhävs mer än andra förutom svenska. I diskussionen framkommer åsikter om att en förutsättning för att barnen som har annat modersmål än svenska ska kunna ta del av samhället är kunskap om den gemensamma svenska kulturen och svenska språket. “Sen är det viktigt för att kunna ta del av vårt samhälle /JA/ att de lär sig språket som talas här, / ju, det menar jag (...) De kan lära sig sitt språk hemma (...) Då får de den där /Ja, det är det jag menar”. Det framkommer också att förskolan uppmärksammar enbart de svenska traditionerna och att förskolan kanske även behöver uppmärksamma andra kulturer och deras högtider. Vid flera tillfällen kopplar förskollärarna sitt uppdrag till värdegrundsfrågor och barnens förhållningssätt till varandra. De menar att det är viktigt att de som pedagoger har ett bra tänk och förhållningssätt till kulturell mångfald i verksamheten och att de lär barnen bemöta varandra med respekt “man vill se människa först och lyfta upp de värderingarna”. Förskollärarna säger att de behöver sätta sig in lite mer i innebörden av uppdraget kring kulturell mångfald “verkligen diskutera det HÄR! Jobba mer med det”.

Utifrån Stiers teoretiska perspektiv om pedagogernas fyra förhållningssätt (Stier, 2017) tolkar vi förskollärarnas uttåg som ett uttryck för det Stier benämner som förskollärares medvetet mångkulturella förhållningssätt då förskollärarna är medvetna om uppdraget men samtidigt försiktiga och delvis osäkra på hur uppdraget ska praktiseras i verksamheten. Förskollärarna visar att de har kunskaper om värdet av den kulturella mångfalden och dess betydelse för barn men svårighet att förstå och tolka uppdraget. Likaså påvisar de behov av diskussion och stöd av andra aktörer i verksamheten.

På förskolan Mellanmix uttrycker förskollärarna att de ser uppdraget med kulturell mångfald som ett numera tydligt uppdrag efter att uppdraget förtydligats i nya läroplanen. De påtalar att vi befinner oss i ett mångkulturellt samhälle och att det är bakgrunden till varför förskolan ska jobba med uppdraget. I sin diskussion menar förskollärarna att de måste ha förståelse för den kultur barnen har för att kunna sätta sig in i hur och varför barnen beter sig på ett visst sätt. Vidare betonar förskollärarna att i förskolan skapas individernas förmåga att förstå att alla är olika och att barnen kan lära sig mycket av varandra men att det är förskolläraren som stödjer barnens förståelse så att de utvecklas på ett bra sätt.

Förskolan ger grund, det är det första som barnen lär någonting av, vi skapar nästan individerna som ska fortsätta sen. Såsom samhället ser ut, är det så mycket som barnen måste veta [...] vi är de som skapar själva grunden för barns lärande och i efterhand så lär de sig saker [...] det är viktigt att vi som pedagoger, att man får med det som barnen tycker [...] och de utvecklas på ett sätt, på ett BRA sätt också. Att de har förmåga att förstå. Du är inte som jag men det gör ingenting. Vi är olika (...) men det är det som är som stöttelelare.

Förskollärarna ser positivt på kulturell mångfald i barngruppen och säger att “man lär sig nya saker hela tiden när man möter nya kulturer”. De uttrycker att mångfalden i barngruppen och arbetslaget utgör “en kompott” och ser det som “en rikedom”. Sitt uppdrag att främja barns förståelse för värderingar som finns i olika kulturer ser de utifrån barnens agerande, samspel och behov av stöd i kommunikationen, utifrån barnens förmåga att leka och förstå sammanhang. De menar att det är viktigt att pedagoger är stöttepelare och att de är där barnen är för “att hjälpa dem lite på traven”. Deras sätt att se på och bemöta uppdraget kring kulturell mångfald utläser vi som ett interkulturellt förhållningssätt (Stier, 2017).

På förskolan Helmix relaterar förskollärarna kulturell mångfald och högre krav i läroplanen till ökad internationalisering i samhället. Eftersom deras förskola är en mottagningsförskola där nyanlända barn med annat modersmål går så uttrycker förskollärarna att de lär sig att bemöta kulturell mångfald på plats. Förskollärarna samtalar om uppdraget kring kulturell mångfald som ett numera viktigare uppdrag att förmedla än det varit tidigare. Med tanke på hur deras barngrupp ser ut menar förskollärarna att omständigheten att det finns barn och pedagoger med olika kulturella bakgrunder och samverkan i barngruppen skapar kulturell mångfald och interaktion. Förskollärarna nämner cirka tjugo olika språk på sin förskola och uttrycker att den mångfalden berikar samhället. De jämför den mångfalden med mosaik och menar att varje individ är viktig med den kulturen som den har. Enligt förskollärarna innebär värdet av kulturell mångfald att:

Respektera varandra och alltså [...] man behöver inte (...) tappa sin egen kultur och ta in för mycket andras (...) utan man har kvar sin. Man får vara försiktig med att dela upp barnen efter kulturer och var de kommer ifrån, vilket språk de pratar, vilken religion.

Med försiktighet menar förskollärarna att det inte är säkert att barn som kommer från ett visst land har samma kultur eller religion som ett annat barn från samma land. De påpekar att där är det viktigt att de är lyhörda och inte tvingar på någon en kultur som de inte tillhör. Förskollärarna uttrycker att det är lätt att ha förutfattade meningar om olika barns kulturer vilket kan vara helt fel och menar att av den anledning är det ytterst viktigt att ha en dialog med vårdnadshavarna och bygga en djupare förståelse därifrån.

Utifrån förskollärarnas gemensamma diskussioner tolkar vi deras sätt att förstå och bemöta kulturell mångfald som ett medvetet mångkulturellt och interkulturellt förhållningssätt (Stier, 2017). De lyfter upp betydelsen av respekt för andra kulturer och vikten av att behålla sin egen kultur som tydlig gränssättning. Deras beskrivning av kulturella variationer och samspel emellan visar på ett interaktionssätt där de kan dra nytta av kulturella olikheter.

Många deltagare i studien nämner att kulturell mångfald innefattar även andra kulturer och inte bara de som kopplas till etnicitet och språk. Exempelvis uttrycker de att alla har sina familjära och

individuella kulturer men att utifrån hur samhället ser ut kopplas kulturell mångfald främst till barn och vårdnadshavare med annan kulturell bakgrund än svenska.

Förskollärarnas beskrivningar av förhållningssätt kring uppdraget om kulturell mångfald

I detta avsnitt redovisas förskollärarnas beskrivningar av förhållningssätt kring uppdraget om kulturell mångfald med temana: förskollärarnas reflektionssätt, förskollärarnas arbetssätt, i mötet med olika språk och utmaningar i mötet med olika kulturer.

Förskollärarnas reflektionssätt

I samtliga fokusgruppdiskussioner uttrycker deltagarna att de är medvetna om sitt uppdrag och strävar efter att arbeta med förskolans uppdrag kring kulturell mångfald och hur de hanterar kulturella olikheter i barngruppen. I varje fokusgrupp diskuterades vikten av reflektion i arbetet kring kulturell mångfald.

På förskolan Litenmix uttrycker förskollärarna att de behöver diskutera och reflektera mer kring kulturell mångfald:

Det är klart, man måste ju också ha den diskussionen UPPE hela tiden, alltså när man sitter med sitt arbetslag, med SKA [Systematiskt kvalitetsarbete] arbete eller med IPD [Individuell pedagogisk dokumentation] eller vad det än är/Därför blir det så fel för mig (...) att man liksom tar fram flaggor och maträtter, det är liksom trist. Ja, aaa, det är utseende på en som kommer ifrån det landet.

Utifrån förskollärarnas diskussion tolkar vi att de har ett medvetet mångkulturellt reflektionssätt. De visar även ansatser till ett interkulturellt reflektionssätt där deltagarna reflekterar kritiskt och ifrågasätter sig själva (Stier, 2017).

Förskollärarna från förskolan Mellanmix uttrycker att: "Det är hela tiden en diskussion och reflektion". De menar att de måste reflektera över hur de arbetar med kulturell mångfald. Exempelvis beskriver förskollärarna sina tankar kring nationella flaggor, hur användning av flaggor i förskolan kan riskera att symbolisera barn så här: "Nej, vissa vill inte alls veta om sitt land överhuvudtaget, så vi har ju varit väldigt (...), vi har ju inte jobbat med det egentligen eller synliggjort att du kommer från ett annat land (...) utan här är vi neutrala mer". Vidare sägs det: "Ja, men sen kan det ju alltid utvecklas. Vi lär oss saker hela tiden. /Hela tiden, vi är inte färdiga/ men vi är nog väldigt öppna och (...) /Nyfikna/ (...) Inför olika kulturer". Detta kan enligt vår tolkning kopplas till ett interkulturellt reflektionssätt som innebär en själv-reflexiv och kritisk hållning till de egna referensramarna (Stier, 2017). Vidare framkommer utsagor att: "man möter nya kulturer och lär sig nya saker hela tiden, och VI försöker sätta en kultur hos oss, OCKSÅ /JA/". Det tolkar vi som ett transkulturellt reflektionssätt där förskollärarna visar en förståelse av sig själv som varande kulturprodukt och kulturproducent. Samtidigt beskriver de hur mötet med

olika kulturer kan bidra till lärande och ger anslag till en ny kultur i förskolan. De belyser ett synsätt om alla kulturer, där både den egna kulturen och de andras kulturer ses som likvärdiga (Stier, 2017).

Deltagarna från förskolan Helmix beskriver: “vi lever ju i detta hela tiden egentligen, alltså det är ju i stort sett multikulturellt förhållningssätt. [...] människorna går mellan kulturerna också, anammar något som de tycker, ja men det här var ju spännande”. Här diskuterar förskollärarna om ett interkulturellt förhållningssätt och har ett positivt synsätt på kulturell gränsoverskridning. Vidare samtalar deltagarna: “vi (...) blir också påverkade, man anpassar ju sig till varandra (...) formar sig till varandra (...) både ger och tar, det är interkulturellt det med”. Vår tolkning är att de ser alla kulturer som likvärdiga och det finns ett utbyte mellan individer som skapar nya kulturer, vilket enligt vår tolkning kan kopplas till ett transkulturellt reflektionssätt (Stier, 2017).

Förskollärarnas arbetssätt

I fokusgruppintervjuerna beskriver deltagarna hur de förhåller sig till kulturell mångfald och flera förskollärare lyfter upp vikten av att kunna förklara och diskutera kulturella olikheter både i barngrupp och i sitt arbetslag.

Deltagarna i förskolan Litenmix uttrycker: “Barn från annan kultur, de kanske inte äter fläskkött. Sen har vi andra som inte tar gluten eller laktos, det har inte med kulturen att göra. Det är ju både och. Bara man förklarar att det här barnet måste äta det och det med anledningar som man säger”. Deltagarna uttrycker även: “Men just det här med likheter och olikheter. Det pratar vi ju mycket om. Vi kanske just inte säger (...) att den kommer från det här landet, vi är olika fast vi är lika värdefulla”. Utifrån deras uttryck tolkar vi att de är medvetna med att hantera olikheter när de uppstår i barngruppen genom att skapa samtal och diskussioner. Förskollärarna beskriver inte att de synliggör kulturell mångfald aktivt utan de ser till varje individ och den gemensamma kulturen. Samtidigt uttrycker förskollärarna att de känner ängslan mot gränssättning: “Det är jättesvårt, vad är det de vill egentligen? [*vår tolkning är att med orden ”de” menar förskollärare de som skrivit läroplanen. Förskolläraren läser stycket från läroplanen*] ” SKA främja barns förståelse av värdet av mångfald /Det känns som att man är i en liten testperiod /”. Eftersom förskollärarna uttrycker en osäkerhet när det gäller arbete med kulturell mångfald är vår tolkning att de uppfattar förskolans uppdrag kring kulturell mångfald som komplex. I enlighet med Stier (2017) utläser vi här ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt där pedagoger hanterar olikheter försiktigt och lite tveksamt.

I diskussionen uttrycker deltagarna från förskolan Mellanmix att de arbetar aktivt med kulturell mångfald eftersom i deras barngrupper finns det fler barn med annan etnisk bakgrund än svenska. Det framkommer att “det är mer kul med mångfald, lärorikt och mer jobb och utmaning, men det är KUL. Man lär sig mera tycker jag på såna förskolor”. De lyfter upp att: “Det är viktigt (...) att

prata, diskutera och stanna upp och lyfta det här”. De menar att diskutera om kulturella olikheter i barngruppen. Vidare beskriver de sitt arbetssätt: “I och med att vi har den barngrupp som vi har, så jobbar vi (...) väldigt aktivt med det (...) vi lär ju oss nya saker hela tiden”. Förskollärarna beskriver hur den förhållningen påverkar dem själva.

Vi lär ju oss också ord ifrån barnen som vi använder oss av för att kunna förenkla, till exempel när vi ska gå ut, eller när vi ska äta. Kan man vatten på arabiska så kan man säga det, liksom (*visar med sina händer hur man tvättar*) tvätta händerna kanske de inte förstår men säger man liksom “MAJI” och /mycket kroppsspråk / då kopplar de, att (...) ja, gå in och tvätta med vatten.

Förskollärarna från förskolan Mellanmix beskriver att de bemöter kulturella olikheter utifrån en positiv syn och tar vara på sitt och barnens lärande i vardagliga situationer. De beskriver att de hanterar och drar nytta av kulturell variation i samspel mellan olika kulturer. Utifrån Stiers teoretiska perspektiv (Stier, 2017) och förskollärarnas beskrivningar kunde vi utläsa att förskollärarna har ett interkulturellt förhållningsätt.

Förskollärarna från förskolan Helmix lyfter vikten av att se individer och barnens egna unika kulturer. Exempelvis: “om det är nånting så pratar man lite i gruppen om det, om någon kommer med jättefina kläder så frågar man varför och (...) har ni firat något särskilt”. De beskriver sig som: “närvarande (...) man finns i gruppen (...) pratar (...) benämner allting, vi upprepar [...] och ser individer [...] barnens egna unika kulturer (...) man får vara sin egen”. Förskollärarna på förskolan Helmix beskriver även att de i vardagen till viss del lyfter upp kulturella olikheter såsom språk, sånger och högtider, men samtidigt säger de att de inte gör tillräckligt: “vi sjunger på olika språk (...) egentligen, jag känner inte att vi lyfter fram det så mycket (...) någonting som kommer från deras bakgrund eller familj (...)”. Förskollärarna menar att de inte synliggör kulturell mångfald. De visar öppenhet och intresse för olika kulturer samt påpekar att det är viktigt att se varje barn och uppmärksamma barns kulturella bakgrund. I enlighet med Stiers teori och utifrån förskollärarnas beskrivningar utläser vi här ett interkulturellt förhållningssätt där pedagogerna reflekterar kritiskt över hur kulturella olikheter hanteras (Stier, 2017).

Alla deltagande förskolor diskuterar och lyfter upp vikten av samarbetet med vårdnadshavare kring kulturella olikheter för att kunna förstå barns familjekultur och skapa en bra relation. Utifrån deras beskrivningar framkommer skillnader mellan hur de samarbetar med vårdnadshavare.

Deltagarna från förskolan Litenmix uttrycker att en del vårdnadshavare visar önskemål om att barn lär sig svensk kultur och att det påverkar hur mycket de lyfter upp barns hemkulturer. De beskriver det som: ”Jag upplever att många föräldrar och vårdnadshavare tycker att det är VIKTIGT att vi tillför svenska. Att vi ger barn de svenska grejer, traditioner, språk”. De nämner även att de inte arbetar aktivt med kulturell mångfald men de har viljan att bli bättre med det.

I utsagor från förskolan Mellanmix betonar deltagarna att deras nyfikenhet, intresse och glädjefulla bemötande med kroppsspråk påverkar vårdnadshavarens delaktighet och inflytande även om de inte har samma språk alla gånger. De beskriver det som:

Vi har så många vårdnadshavare med olika språk, så det är inte lika lätt. /Nej, men ett språk som alla förstår är ju /Tecken/ GLÄJDE /Precis. Vi skrattar ju väldigt mycket med våra föräldrar/ det är så mycket hjärta och kärlek, med i samtalet/.

Deltagarna från förskolan Helmix lyfter upp vikten av samarbetet med barnens familj för att skapa en fullständig förståelse för barns kultur och vårdnadshavares inflytande. De uttrycker det som: “för det gäller hela familjen, just vad det gäller sådan mottagningsförskola då [...] Jaaa, man ska ha hela familjen, man måste ha en helhet” De nämner även att det krävs av pedagoger att i bemötande med olika kulturer ha vissa kompetenser såsom empati och omtanke.

Utifrån förskollärarnas diskussioner i fokusgruppintervjuerna kunde vi inte utläsa att någon grupp av förskollärare säger sig ha ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt, eftersom i detta förhållningssätt hanteras och bemästras barnen utifrån grupptillhörighet (Stier, 2017). I samtliga grupper nämns det att barnen ska ses som individer med rätt att behålla sin kultur. Det menas att förskollärare måste arbeta emot fördomar och att deras förhållningssätt kan förändras utifrån barns kulturer och behov.

I möte med olika språk

I alla intervjuer påpekar förskollärarna att språket är en stor och väsentlig del av uppdraget kring kulturell mångfald. De beskriver sitt arbete med kulturell mångfald främst utifrån arbete med det gemensamma svenska språket och barnens främjande av förståelse för andra språk. I deras utsagor framkommer det att ett sätt att främja barnens förståelse för kulturell mångfald och olikheter är att lyfta upp olika språk i barngruppen. De beskriver hur barnen reagerar när deras modersmål nämns, när pedagoger säger ord på deras hemspråk eller när barnen förklarar hur orden uttalas. På förskolan Litenmix uttrycker de barnets stolthet så här:

jag upplever att barnen är lite stolta /JA/när de får säga sitt modersmål. Vatten heter det och det på mitt språk (...) så, då blir de ju lite stolta att de får lära OSS lite räkneord /det är ROLIGT/ De blir lite stolta när de får berätta för oss på SITT språk/ Stoltheten, tror jag är JÄTTEVIKTIGT, att de få vara stolta, att de kan något som vi inte kan /PRECIS/.

Förskollärarnas beskrivningar av deras förhållningssätt och intresse för barns olika kulturer är att barn påverkas positivt när deras hemspråk och kulturella bakgrund uppmärksammas. Vår tolkning är att det har betydelse inte bara för andra barns förståelse för olika kulturer utan även för barnets identitetsutveckling. Utifrån detta citat kan vi utläsa att de har ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt och ser effekter av ett interkulturellt arbetssätt (Stier, 2017).

Förskollärarna från förskolan Mellanmix uttrycker att de främjar barns förståelse för olika språk genom att visa intresse och uppmuntra barnen att benämna saker på sitt modersmål. De menar att genom att barnen lyssnar på varandra och använder olika språk även i leken lär de sig både språket av varandra och får förståelse för kulturella olikheter. Förskollärarna beskriver fördelar med intresse för barnens hemspråk i vardagliga situationer. "De tycker att det är KUL när vi säger ord på deras språk /ja/ liksom, kan du vårt språk, lite så där. Och då blir de STOLTA MED (...) att pedagogen har lärt sig mitt språk, det är också viktigt".

Det förhållningssättet ger uttryck för att förskollärarna har ambition att främja sociala och språkliga gränsöverskridanden för alla barn och deras interaktionssätt i barngruppen grundlägger kulturella värderingar hos alla barn. Utifrån Stiers teoretiska perspektivet (Stier, 2017) kan vi utläsa en blandning av ett interkulturellt och transkulturellt förhållningssätt. Förskollärarnas intresse och ambition att synliggöra olika kulturer kan kopplas till ett interkulturellt förhållningssätt. Deras interaktionssätt och samverkan i barngruppen beskriver ett transkulturellt förhållningssätt där uppmuntran till lärande av varandras språk och utbyte av erfarenheter skapar ny lärande som kan nyttjas av de alla inblandade.

Förskollärarna från förskolan Helmix framhäver att den mångfald som finns i barngruppen kan främja barnens förståelse för kulturella olikheter. Dessutom påpekar de att uppmärksammande av barnens modersmål har betydelse för barnens identitet och självsäkerhet:

Att vi respekterar (...) just olika kulturer, varandras kulturer, att de har med sig det OCKSÅ, att jag är viktig, att jag får ha mitt språk, och vara STOLT över mitt språk, och kultur, mina föräldrars kultur. (...) Det tror jag är viktigt att ha med sig./ Tillit till sin egen förmåga, och stolthet för sitt eget./. De känner då...liksom självsäkerhet till resten av livet. Alltså, annars blir ju det lätt att känna sig utanför.

Förskollärarnas diskussion ger uttryck för ett förhållningssätt som bidrar till att barn utvecklar sin förmåga att förstå och värdesätta sin egen och andras kultur. Utifrån kulturförståelseaspekten påvisar förskollärare medvetenhet om vilken betydelse deras förhållningssätt har för barnens självbild och bilden av individens kulturella bakgrund.

Utmaningar i möte med olika kulturer

Enligt förskollärarnas utsagor i fokusgruppintervjun på förskolan Litenmix så är aktivt arbete med uppdraget kring kulturell mångfald en utmaning eftersom de som förskollärare bara är en del av arbetslaget. De uttrycker att andra pedagoger inklusive vikarier inte har samma tänkande eller förhållningssätt till uppdraget som de själva. Sedan uttrycker deltagarna i intervjun att uppdraget kring kulturell mångfald är svårt att förmedla.

Det blir ju så abstrakt för barnen, hur man har det på olika håll tror jag, utan det GEMENSAMMA är ju vårans förskola som barnen har, det är ju det de ser (...) av varandras kulturer så att säga. Det är

ju VI på förskolan, hur vi förmedlar det /Och Vi är INNE i vårat, NU är det PÅSK, och NU ska vi göra kycklingar/.

Förskollärarna beskriver även att traditioner kan ifrågasätta deras förhållningssätt: “Och så kanske man prata om julklappar (...) och där sitter någon som inte har fått julklappar (...) Ska man prata om det eller ska man inte?”

Förskollärarnas beskrivningar av utmaningar i arbetet med kulturell mångfald visar att de är osäkra på hur de ska hantera och förhålla sig i situationer när andra pedagoger inte delar samma tankesätt och när barnen har olika traditioner. Det framkommer även att förskollärare lyfter upp svenska traditioner medan andra traditioner blir osynliga. I enlighet med aspekten reflektionssätt och i förhållande till förskollärarnas utsagor gör vi en tolkning att förskollärarna är inte helt medvetna om att även de själva producerar en kultur på förskolan. Detta utläser vi som förskollärarnas medvetet mångkulturella förhållningssätt (Stier, 2017).

Förskollärarna på förskolan Mellanmix uttrycker att det är jätteroligt att jobba med kulturell mångfald men nämner även utmaningar och svårigheter: “Vi skulle ju mycket mer vilja vara med barnen, för det känner vi hos OSS, att vi brister mycket, att vi inte har den tiden riktigt, (...) med barngruppen.” Vidare påpekar de att kulturell mångfald kan ge utmaningar när barn har starka värderingar hemifrån. Exempelvis när en pojke inte vill hålla en flicka i handen eller om barn kallar varandra med djurnamn. “för de är det VÄLDIGT, VÄLDIGT fult att kalla en kompis för mus (...) rått, hund, för de är det RIKTIGT, riktigt (...) kränkande.

Förskollärarna berättar att de bemöter kulturella olikheter med intresse och viljan att förstå de kulturella olikheterna och skapa förutsättningar för kulturella möten. Samtidigt uttrycker förskollärarna att deras uppdrag i förskolan är att förmedla värdegrund och likvärdighet. De uttrycker att avsaknad av ett gemensamt språk i barngruppen kan bli ett hinder och skapa missförstånd i kommunikationen mellan barnen men även mellan förskolan och barnens vårdnadshavare. Exempelvis om barnen har varit osams kan de diskutera det med vårdnadshavare som pratar samma språk men när de inte gör det blir det ett hinder för att förstå varandra. I ett interkulturellt samhälle skiljer sig olika kulturer från varandra vilket förskollärarna beskriver här. Förskollärarnas beskrivningar att de har intresse och vilja att förstå olikheter ger uttryck för ett interkulturellt förhållningssätt. Förskollärarna nämner värdegrundsuppdrag och sin roll i samband med olika kulturers olikheter, en medvetenhet och reflektion kring svårigheter när det inte finns ett gemensamt språk. Deras interaktion mellan de olika delarna kan skapa förutsättningar för kulturella möten och även ge upphov till kulturförändringar. Utifrån förskollärarnas beskrivningar och vår tolkning av Stiers teoretiska perspektiv utläser vi ett interkulturellt förhållningssätt och delaspecten kulturförståelse (Stier, 2017).

Förskollärarna på förskolan Helmix säger att de lyfter upp betydelsen av svenska språket. De anser att språket utgör en grund “för att få gemensam lek, ett lekspråk”. De betonar att det är det som är syftet med mottagningsförskolan och att en utmaning är att barngruppen inte har ett gemensamt språk. Av den anledningen uttrycker förskollärarna att de skulle vilja göra mer med språket och satsa mer: “man skulle behöva jobba mer med varje barn enskilt (...) de är ju så pass olika (...) i hur mycket de kan och hur mycket de förstår”. En annan utmaning för förskollärarna i mottagningsförskolan är att förmedla hur det svenska samhället fungerar inte bara för barnen utan även för barnens vårdnadshavare eftersom de flesta vårdnadshavarna har en begränsad inblick i hur det svenska samhället fungerar. Förskollärarnas beskrivningar av uppdragets utmaningar visar hur de förstår uppdraget ur ett annat perspektiv där barnens behov och vårdnadshavarens svårigheter styr deras arbetssätt.

I samtliga fokusgruppintervjuer betonar förskollärarna att svenska språket är viktigt för barnens kommunikation i lek, deltagande och inflytande i verksamheten.

Resultatet och analysen av studien ger en djupare förståelse för de underliggande värderingarna i förskollärarnas förståelse av förhållningssätt till kulturell mångfald. Mångfald av olika kulturer nämns i alla fokusgruppintervjuer som en möjlighet att lära av varandra.

Diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur förskollärarna förhåller sig till förskolans uppdrag kring kulturell mångfald, och på vilket sätt förskollärarna främjar barnens förståelse för kulturella olikheter. Vi hade även en intention att utifrån variationen av kulturell mångfald som finns i olika förskolor få insikt i hur den variationen påverkar förskollärarnas förhållningssätt till uppdraget om kulturell mångfald. I resultatet belyser förskollärarna kulturell mångfald utifrån barnens hemkulturer, den gemensamma värdegrunden och den svenska kulturen fast fokusen i förskollärarnas diskussioner ligger mest på barnens kulturella bakgrund som innefattar olika språk och etniciteter. Fokusgruppernas utsagor påvisar att variationer i diskussioner och reflektioner med andra aktörer i förskolan kring uppdraget om kulturell mångfald har betydelse för hur uppdraget förstås och hur förskollärarna i olika förskolor säger sig praktisera uppdraget i verksamheten. Det framgår även att variationen av kulturell mångfald i förskolor påverkar förskollärarnas arbets- och förhållningssätt. Resultatet visar att förskollärarna upplever uppdraget kring kulturell mångfald som en stor utmaning.

Resultatdiskussion

För att kunna utläsa förskollärarnas förhållningssätt utgick studien från Stiers teoretiska perspektiv (Stier, 2017) om tre delaspekter av förhållningssätt till mångfald och fyra olika förhållningssätt till kulturell mångfald. Vi har även använt oss av begrepp som är kopplade till kulturell mångfald. Både aspekter, förhållningssätt och begrepp finns beskrivna i bakgrunden.

Vi har kunnat utläsa tre av Stiers fyra förhållningssätt: transkulturellt, medvetet mångkulturellt och interkulturellt förhållningssätt. Utifrån förskollärarnas utsagor och vår förståelse av olika förhållningssätt till kulturell mångfald har vi försökt att tolka förskolornas olika förhållningssätt. Även om vi har gjort det så anser vi att de olika förhållningssätten går i varandra.

I samtliga fokusgruppintervjuer framkommer det att förskollärarna kopplar arbetet med kulturell mångfald främst till barn som har en annan kulturell bakgrund än svensk. I deras reflektioner har det inte gått att utläsa att alla främjar förståelse för kulturell mångfald hos barn som har svensk bakgrund. Resultatet från samtliga fokusgruppintervjuer visar att förskollärarna i strävan efter att främja barnens förståelse för olika kulturer ser hur uppmärksammande av barnens modersmål har stor betydelse för barns identitetsutveckling och självsäkerhet.

Det som vi finner mycket intressant i studien är att förskollärarnas diskussioner betonar effekterna av arbetet med barns kulturer. Förskollärarna lyfter fram barnens stolthet när deras hemspråk används i förskolan samt kopplar stolthet till barnens identitetsutveckling. Detta framkom i alla

fokusgruppintervjuer vilket tyder på att arbete med kulturell mångfald berör även andra aspekter i förskolans utbildning. Utifrån läroplanens mål ska förskolan “ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känna trygghet [...] självständighet och tillit till sin förmåga” (Skolverket 2018, s.13). Eftersom “språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman” (a.a. s.8) anser vi att det ger ytterligare en anledning till varför förskollärare ska arbeta med kulturell mångfald. Lahdenperä (2004) betonar att det är betydelsefullt för arbetslaget att föra diskussion och reflektera om ett gemensamt interkulturellt förhållningssätt utifrån mångkulturella olikheter. Enligt författaren har pedagogernas förhållningssätt till barngruppens kulturella olikheter betydelse för hur barnets egen identitet förstärks och utvecklas vilket även framkommer i vår studie. Vår tolkning är att pedagogernas transkulturella förhållningssätt (Stier, 2017) ligger nära förknippat med uppdraget att främja barnens förståelse för kulturell mångfald. Vi har inte kunnat utläsa att ett transkulturellt förhållningssätt används av någon intervjugrupp. Dock tolkar vi att intervjugrupperna från förskolorna Mellanmix och Helmix ger uttryck för ett transkulturellt reflektionssätt.

Stier (2017) skriver att inom det transkulturella förhållningssättet har etniska och språkliga gränsöverskridningar betydelse för barns flerkulturella tillhörighet. Ett transkulturellt förhållningssätt till förskolans uppdrag kring arbete med kulturell mångfald finner vi som en lämplig metod för att främja barns förståelse för kulturella olikheter och vi anser att det förhållningssättet kan bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald.

Utifrån delaspekten interaktionssätt (Stier, 2017) kan ett aktivt arbete med lärande av andras kulturer främja barns förståelse för kulturella olikheter. Vi har inte kunnat utläsa att förskollärarna på förskolan Litenmix arbetar aktivt med detta. I sina utsagor beskriver de sin osäkerhet kring hur de ska förhålla sig till kulturella gränsöverskridanden och ser kritiskt på sitt förhållningssätt eftersom de uttrycker att andra kulturer och traditioner inte uppmärksammas tillräckligt av de själva. Detta förhållningssätt kan jämföras med Lunneblad (2006) där pedagoger i strävan att behandla alla lika lyfter fram det som barngruppen har gemensamt och undviker att tala om olikheter. Däremot kopplar förskollärarna förståelse av kulturell mångfald till värdegrundsfrågor och barnens förhållningssätt till varandra. I likhet med det beskriver Tryggvason, Sandström och Stier (2012) att svensk förskola inte är mångkulturalistisk därför att den inte uppmuntrar kulturella och etniska gruppidentiteter utan främst uppmuntrar enskilda individens identitet. Enligt Skolverket (2010a) saknas det ett ömsesidigt lärande bland barn på förskolor där den kulturella mångfalden är liten vilket vi anser bekräftas i förskollärarnas utsagor på förskolan Litenmix. På förskolan Mellanmix framkommer det i förskollärarnas utsagor dock att de arbetar aktivt med uppdraget och att de har

ett interkulturellt förhållningssätt. Förskollärarna beskriver att de främjar barnens förståelse för kulturell mångfald med sin närvaro i barngruppen och genom att stödja barnens kommunikation och värderingar i leken och samvaron. Det kan kopplas till Löfdahl och Hägglunds påstående (2014) att gemensamma normer, kamratkulturer och värden skapas i barns lekinteraktion genom att leka på varandras villkor. På förskolan Mellanmix lyfter pedagogerna värdet av kulturell mångfald i form av möjligheter till ömsesidigt lärande och ser olikheter som en tillgång. Deras syn på kulturell mångfald stämmer väl överens med Unescos mångfaldskonvention (Svenska Unescorådet, 2015) där kulturell mångfald anses vara en stor tillgång för samhället och för kommande generationer. Förskollärarna ser positivt på olika kulturer och beskriver att de kan dra nytta av varandras olika kulturer vilket vi anser styrker det interkulturella förhållningssättet som beskrivs av Stier (2017). Även på förskolan Helmix ser förskollärarna positivt på kulturell mångfald med beskrivningen att den berikar samhället. Till skillnad från Vik (2018) där minoritetens kultur ses som problematisk menar förskollärarna på Helmix att barnen inte behöver lämna sin kultur och ta in för mycket av andras utan att varje individs egen kultur är viktig. De menar även att det är viktigt att inte dela upp barnen efter deras kulturella bakgrund och att ha en diskussion med vårdnadshavare om deras kultur. Deras förhållningssätt liknar Tryggvason, Sandström och Stiers (2012) beskrivning att bemötande av kulturell mångfald handlar om den enskilda individens identitet och att på djupet förstå sin egen kultur. Vi menar att det förhållningssättet som förskollärarna ger uttryck för stärker först och främst barnens egen identitet. I förskollärarnas diskussioner framkommer inte att förskollärarna främjar barnens förståelse för andra kulturer. Vi tycker att båda delarna är lika viktiga i arbetet med kulturell mångfald och att diskussioner och reflektion om det egna arbets- och förhållningssättet skulle kunna ge större medvetenhet och förståelse för uppdraget.

Ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt kunde utläsas i alla fokusgrupps diskussioner. Lunneblad (2018) förklarar att mångkulturalitet innebär att olika kulturer kan leva nära varandra utan interaktion och samverkan men att det kan även sätta en grundläggande möjlighet för att ett mångkulturellt förhållningssätt utvecklas till ett interkulturellt förhållningssätt. Förskollärarna uttrycker att kulturer är komplexa och svåravgränsade och att de hanterar olikheter försiktigt på grund av rädslan för kulturgränsningar. Om vi kopplar Lunneblads teori om mångkulturalitet till förskolans uppdrag om kulturell mångfald anser vi att det är otillräckligt att ha enbart ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt eftersom läroplanen (Skolverket, 2018) betonar behovet av samspelet och interaktionen mellan olika kulturer.

Resultatet visar att förskollärarna på förskolor Mellanmix och Helmix har ett interkulturellt förhållningssätt. Detta grundar vi i utsagorna från intervjuerna i förhållande till Stiers teori (2017)

och Lorentz och Bergstedts (2016) beskrivning av interkulturalitet. Förskollärarna har en positiv attityd till arbetet med mångfald och viljan att dra nytta av det allmänmänskliga och unika hos varje individ. Till exempel använder de sig av sagor, sånger och högtider i syfte att möjliggöra samspel mellan olika kulturer. Enligt deras beskrivningar visar de förmåga till gränssättning ifråga om önskemål och krav. Vi ser även skillnader mellan deras förhållningssätt. På förskolan Mellanmix lyfter förskollärarna upp vikten av nyfikenhet, öppenhet och diskussion kring kulturella olikheter. De uttrycker att deras närvaro och samverkan i barngruppen kan stödja barns lek medan förskollärarna på förskolan Helmix betonar att det är viktigt att skapa den gemensamma lekkulturen och främja barnens svenska språk. Samtidigt säger de sig uppleva utmaningar och behov av att hjälpa barnen med olika kulturer att leka tillsammans. Lahdenperä (2004) skriver att barnens olika hemkulturer och etniciteter tillsammans med förskolans socialiseringsuppdrag är en utmaning för förskolan. Vi anser att förskollärarnas vidare och aktiva arbete med uppdraget kan leda till att barnen lär av varandras språk och kulturer vilket är syftet med ett transkulturellt förhållningssätt.

Vår ambition var att undersöka hur förskollärare förhåller sig till kulturell mångfald och på vilket sätt de säger sig främja barns förståelse för kulturella olikheter, men resultaten visar att det finns svårigheter och att uppdraget fortfarande är en stor utmaning. På förskolan Litenmix är förskollärarna osäkra i hur de ska jobba konkret med uppdraget medan på förskolan Mellanmix lyfts andra utmaningar såsom tidsbrist och arbete med barnens värderingar hemifrån. På förskolan Helmix uttrycker förskollärarna att deras största utmaning är avsaknaden av gemensamt språk vilket förskollärarna ser som ett hinder. I enlighet med Dahlberg, Moss och Pence (2014) tycker vi att det som kan bidra till ömsesidigt lärande och förståelse av olika kulturer är en kollektiv process med kritiskt reflektionssätt och dialog.

Vi anser att en förutsättning för att kunna främja barnens förståelse för andra kulturer är att det finns intresse, vilja, samverkan och medveten reflektion om förhållningssättet till uppdraget hos alla aktörer i förskolan. Resultatet visar att trots att förskollärarna är medvetna om sitt förhållningssätt finns det behov av att ständigt reflektera med sitt arbetslag om hur de förstår och praktiserar uppdraget. De flesta förskollärarna i studien uttrycker att de har intresse för större och tydligare förståelse av uppdraget kring kulturell mångfald i förskolan, mer diskussion och stöd av andra aktörer i förskolan. Även om resultatet visar att förskollärarna har en omfattande förståelse av den kulturella mångfalden arbetar de flesta förskollärarna med att lyfta fram den gemensamma svenska kulturen och svenska språket. De arbetar inte så aktivt med att hjälpa barnen att lära av varandras kulturer vilket är syfte med ett transkulturellt förhållningssätt. Vår uppfattning är att ett transkulturellt förhållningssätt (Stier, 2017) till förskolans uppdrag kring arbete med kulturell

mångfald är en lämplig metod för att främja barns förståelse för kulturella olikheter. Vi anser att det förhållningssättet bidrar till att barnen utvecklar sin förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald.

Vår slutsats av studien är att förskollärarnas förhållningssätt till kulturell mångfald påverkas av gemensamma diskussioner och reflektioner, nyfikenhet och vilja att lära känna och förstå kulturella olikheter hos dem man möter.

Metoddiskussion

I det här avsnittet diskuterar vi hur vi tror att val av metod påverkade resultatet av denna studie och om en annan metod skulle ge annorlunda resultat.

Med den kvalitativa metoden och semistrukturerade fokusgruppintervjuer som vi använde oss av känner vi att vi tog del av förskollärarnas erfarenheter och deras beskrivningar om förhållningssätt till kulturell mångfald. Med fokusgruppintervjuer och deltagarnas gemensamma och delade erfarenheter kring ämnet kulturell mångfald tog vi reda på en kollektiv bild av varje fokusgrupp. För att visa hur deltagarna agerade till varandra var vi noggranna med att transkribera deras reaktioner till varandra såsom bekräftelse ”ja” och ”precis” när de samtalande och diskuterade. Vi tycker att fokusgruppens diskussioner skapade även en dynamisk process med reflektioner som är intressanta för studien. Därmed framkom i diskussionerna bredare och djupare svar på studiens frågeställningar jämfört med vad individuella intervjuer skulle kunna ge. Om vi hade gjort individuella intervjuer så hade vi inte fått gruppens diskussion och resultatet skulle vara annorlunda. Däremot skulle individuella intervjuer ge förskollärarnas individuella erfarenheter och respondenterna kanske skulle uttryckt andra tankar och erfarenheter med tanke på att vissa personer känner sig mer trygga och vågar säga mer när de intervjuas individuellt (Ahrne och Svensson, 2015). Eftersom vi var två intervjuare anser vi att det är gruppdeltagarna som hade makten över diskussionen vilket skulle kunna vara tvärtom om vi två intervjuade förskollärare individuellt. Om vi hade gjort en kvantitativ studie med enkäter så skulle studien troligtvis visat annorlunda resultat därför att enkäter inte ger möjlighet till dialog och inte heller möjlighet att ställa underfrågor. Däremot hade vi kunnat få en bredare svarsfrekvens. Med tanke på att vi gjorde intervjuer på olika förskolor där den kulturella mångfalden varierar tycker vi ändå att vi har fått olika svar på våra frågeställningar. Vi känner att vi uppnådde mättnadsnivån eftersom vi fick tillräckligt mycket empiri för att kunna besvara våra frågeställningar. Arne och Svensson (2015) beskriver att studiens mättnad är en riktlinje för hur mycket datainsamling ska göras. Vi upplever att vi har fått ett tillfredsställande resultat men det skulle vara intressant att intervjua förskollärare

som arbetar i en förskola vars barngrupp endast består av barn med svensk kulturell bakgrund. Detta för att se hur dessa förskolor främjar barnens förståelse för olika kulturer.

Med det i åtanke anser vi att fokusgruppens interaktion kunde ge både våra respondenter och oss blivande förskollärare nya perspektiv, en bredare syn och större kunskap om kulturell mångfald och ett interkulturellt arbetssätt. Vi fick ta del av förskollärarnas erfarenheter och förhållningssätt till ämnet och uppdraget utifrån olika aspekter och utifrån deras utsagor kunde vi se olika förhållningssätt till uppdraget med ett annat perspektiv. Det insamlade materialet från de gemensamma fokusgruppernas utsagor blev grunden för vår tematisering och analys.

Vi vill påpeka att vi fick bortfall i antal deltagare i fokusgruppintervjun på förskolan Helmix. Detta fick vi reda på när vi var på intervjuplatsen samma dag. När vi fick reda på det bestämde vi oss för att genomföra intervjun ändå därför att vi inte hade så mycket tid att samordna ett nytt intervjutillfälle. Efter intervjun granskade vi vår data och bestämde oss för att använda intervjun till vår studie. Detta val gjorde vi eftersom intervjun visade att respondenterna diskuterade fokusämnet med varandra och utifrån sina erfarenheter. Respondenterna turades om att besvara varandras utsagor och vi känner att vi fick väldigt mycket data som vi kunde använda i studiens analys. Vi är medvetna om att en deltagares bortfall i en fokusgruppintervju inte ger samma interaktion som det skulle givit med fler deltagare. Eftersom det pågick erfarenhetsutbyte och samtalsdiskussion med fokus på kulturell mångfald i barngruppen anser vi att intervjun besvarar studiens frågeställningar med god validitet och innebörd ändå.

Vidare forskning

Studiens resultat kan användas i förskoleverksamheten för att uppmärksamma förskolans personal om vikten av diskussion och reflektion kring kulturell mångfald och sitt förhållningssätt. Vidare forskning skulle kunna vara att undersöka vilka uppfattningar och erfarenheter vårdnadshavare har av förskolans arbete kring ämnet. Detta tror vi skulle kunna ge en bredare förståelse/omfattning av förskolans uppdrag ur ett annat perspektiv.

För att få ännu fler perspektiv skulle det vara intressant att undersöka ämnet utifrån barns perspektiv med observation i barngruppen eller intervjuer med äldre barn. Exempelvis att undersöka hur barn upplever att de blev påverkade av förskolans förhållningssätt till arbete kring kulturell mångfald.

Referenser

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm, Sverige: Liber.
- Bryman, A. (2018). *Sambällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 3). Stockholm, Sverige: Liber.
- Bozarslan, A. (2010). *Möte med mångfald: förskolan som arena för integration*. (2. uppl.) Stockholm, Sverige: Liber.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.
- Dahlberg, G., Moss, P. & Pence, A. (2014). *Från kvalitet till meningskapande: postmoderna perspektiv - exemplet förskolan*. (3. uppl.) Stockholm, Sverige: Liber.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (2. uppl.) Lund, Sverige: Studentlitteratur.
- Farrell, A. & Pramling Samuelsson, I. (red.) (2018). *Mångfald i tidiga åldrar: interkulturellt lärande*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (2011). *Forskningscirkel – arena för verksamhetsutveckling i mångfald*. Västerås: Akademin för utbildning, kultur och kommunikation, Mälardalens högskola. Hämtad 2019-04-08 från: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:511191/FULLTEXT01.pdf>
- Lorentz, H. & Bergstedt, B. (red.) (2016). *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. (2., [rev.] uppl.) Lund, Sverige: Studentlitteratur.
- Lunneblad, J. (2006). *Förskolan och mångfalden: En etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Geteborgs Studies in Educational Sciences, Göteborgs Universitet.
- Lunneblad, J. (2018). *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter*. (Tredje upplagan). Lund, Sverige: Studentlitteratur.
- Löfdahl, A., Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (red.) (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm, Sverige: Liber.
- Löfdahl, A. & Hägglund, S. (2014). Att osynliggöra och upprätthålla olikheter – om paradoxer och motsägelser i förskolans arbete med mångfald. I J. Balldin (Red.), *Om förskolan och de yngre barnen: historiska och nutida nedslag*. (s.115–129). Lund, Sverige: Studentlitteratur.

- Olausson, A. (2012). *Att göra sig gällande: mångfald i förskolebarns kamratkulturer*. Diss. Umeå: Umeå universitet, 2012. Umeå. Hämtad 2019-02-19 från: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:483605/FULLTEXT01.pdf>
- SCB. (2017). *Olika levnadsvillkor för barn med svensk och utländsk bakgrund*. Hämtad 2019-02-19 från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efteramne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/barn-och-familjestatistik/pong/statistiknyhet/barn--och-familjestatistik-2016/>
- SFS (2010:800). *Skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Skolverket. (2005). *Allmänna råd och kommentarer för kvaliteten i förskolan*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2010a). *Barndomens förändrade villkor: förutsättningar för barns lärande i en ny tid*. Stockholm, Sverige: Skolverket.
- Skolverket. (2010b). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. (Rev. Uppl.). Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket.
- SOU 1983:57. *Olika ursprung – gemenskap i Sverige. Utbildning för språklig och kulturell mångfald*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SOU 1997:157. *Barnomsorgs utredning*. Hämtad 2019-05-04 från: <https://data.riksdagen.se/fil/9ECD775E-5361-4149-9FDD-B588FF659D4C>
- Stier, J., & Sandström, M. (2017). *En interkulturell förskola? Förhållningssätt och kunskapsformer hos förskolepersonal i Rinkeby-Kista* (Rapport nr 4). Hämtad 2019-02-20 från: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1139452/FULLTEXT02.pdf>
- Stier, J. (2017). Interkulturellt arbete i förskolan. I B. Riddersporre & S. Persson (Red.), *Utbildningsvetenskap för förskolan*. (s. 287–304). Stockholm: Natur & Kultur.
- Stukat, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. (2. uppl.) Lund, Sverige: Studentlitteratur.
- Svenska Unescorådet. (2015). *Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar*. Hämtad 2019-04-09 från <http://www.unesco.se/wp-content/uploads/2013/09/Mångfaldskonventionen.pdf>
- Tryggvason, M.T., Sandström, M. & Stier, J. (2012). Mångfald i förskolan. I A. Sandberg & M. Sandström (Red.), *Kritiska händelser för lärande i förskolan*. (s.39–58). Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2019) *God forskningssed.* Hämtad 2019-04-27 från:
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forsknings-sed_VR_2017.pdf

Vik, N. E. (2018). Språkkartläggning av flerspråkliga barn – exkludering i praksis? *BARN-Forskning om barn og barndom i Norden*, 2018,36(2), 11-28. doi: 10.5324/barn.v36i2.2782. Hämtad 2019-05-13 från: <https://doaj.org/article/0c89e5cf3ff2417787a00f0c565ba9f1>

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod.* (2., uppdaterade och utök. uppl.) Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjufrågor

1. Hur tolkar ni förskolans uppdrag kring arbete med kulturell mångfald?
2. Hur uppfattar ni värdet av kulturell mångfald i förskolans verksamhet?
3. Hur skulle ni beskriva erat arbetssätt kring kulturell mångfald i barngruppen?
4. Hur upplever ni vårdnadshavarens roll kring erat arbete med kulturell mångfald i verksamheten?
5. Vilka möjligheter och svårigheter upplever ni med kulturella olikheter i barngruppen?
6. Hur ser ni på ett interkulturellt förhållningssätt i förskolan?
7. Har ni någonting som ni vill lägga till kring kulturell mångfald som vi inte har tagit upp?

Bilaga 2 - Transkriptionsnyckel i analys och resultatkapitlen

[...]	Uteblivna ord från citat
(.)	Kort paus
(...)	Längre paus, några sekunders tystnad
(xxx)	Ohörbart tal
VERSALER	Stark betoning
SKRATT	Alla skrattar
SKRATTAR	En person skrattar
(kursivt)	Transkribentens kommentarer
?	Frågeintonation
/Snedstreck/	En annan deltagarens kommentar

Bilaga 3 - Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som studerar till förskollärare vid Jönköping University. Nu läser vi sista året på utbildningen och har därmed påbörjat vårt examensarbete där vi kommer att genomföra fokusgruppintervjuer. Vårt examensarbete handlar om "kulturell mångfald i förskolan" samt hur ett interkulturellt förhållningssätt används i verksamheten.

Fokusgruppintervjuer ska genomföras med 3–4 förskollärare i varje grupp och på flera förskolor. Ni är viktiga för oss och vår studie och av den anledningen tar vi kontakt med er. Vi vill fråga er förskollärare om ni kan ställa upp på en fokusgruppintervju. Denna fokusgruppintervjun kommer att pågå under ca: 45 min och ni får välja en dag under veckorna 16 eller 17 och ni bestämmer vilken tid vi ska träffas.

Alla fokusgruppintervjuer kommer att spelas in med mobil och ljudfilerna kommer att transkriberas. När vårt examensarbete är avslutad kommer ljudfilerna att slängas. All information som genereras kommer att anonymiseras och ert deltagande blir konfidentiellt. Ni har full rätt att avbryta deltagande och därmed ta tillbaka ert samtycke när som helst och av vilken orsak som helst.

Vi skulle uppskatta om ni tackar ja till vår förfråga. Om ni väljer att delta i studien så kommer vi att kontakta er angående tid och plats samt delge mer information angående ert samtycke till deltagande.

Har ni några frågor eller funderingar så kontakta oss gärna!

Med Vänliga Hälsningar

Jessica Cai: caji1600@student.ju.se

Zerina Huzejrovic: huze16ze@student.ju.se

Bilaga 4 - Samtyckesbrev

Samtyckesblankett

Samtycke för deltagande i studentforskning

Förskollärarytbildningen – Examensarbete- LEFP17 - V19

Jessica Cai och Zerina Huzejrovic genomför en studie i kursen Examensarbete inom ramen för förskollärarytprogrammet vid Jönköping University. Övergripande fokus i studien är att undersöka pedagogiska och didaktiska frågor rörande förskolans policy och praktik. Mer specifikt handlar denna studie om ”kulturell mångfald i förskolan” samt hur ett interkulturellt förhållningssätt används i verksamheten. Denna studie genomförs i syfte att (a) bidra till kunskap om förskolan och dess verksamhet; (b) få erfarenhet av att genomföra empirisk forskning inom utbildning och undervisning; och (c) fullgöra kraven för att bli examinerade från förskollärarytprogrammet på Högskolan för Lärande och Kommunikation vid Jönköping University.

Vi kommer att använda oss av fokusgruppintervju och den kommer att spelas in med mobil. Efter att inspelningarna är genomlyssnade kommer ljudfilerna att transkriberas. Det insamlade materialet kommer att användas endast i vår studie. När vårt examensarbete är avslutat kommer ljudfilerna att slängas. All information som genereras kommer att anonymiseras och ert deltagande blir konfidentiellt. Du har din fulla rätt att avbryta ditt deltagande och därmed ta tillbaka ditt samtycke när som helst och av vilken orsak som helst.

Om du har frågor gällande den här undersökningen och/eller ditt deltagande, vänligen kontakta kursansvarig Ann Ludvigsson (ann.ludvigsson@ju.se) eller examinator Carin Falkner (carin.falkner@ju.se).

Om du accepterar att delta i studien, vänligen skriv under nedan.

Datum

Deltagarens namnteckning

Deltagarens namnförtydligande

Studentens namnteckning

Studentens namnförtydligande

Studentens namnteckning

Studentens namnförtydligande